

Studienamiddag “Energiezuinige scholen bouwen”

Inleiding Marcel Smets

Vlaams Bouwmeester

Consciencegebouw, 6 juli 2007, 15 uur

“Nieuwe scholen moeten het neusje van de zalm serveren wat duurzaam bouwen betreft.”

In de kwaliteitskamer van de Vlaams Bouwmeester kwam deze wens naar voor, de wens dat de nieuwe scholen die we met deze inhaaloperatie zullen bouwen een voortrekkersrol zouden spelen op het vlak van duurzaam bouwen.

Duurzaamheid is een complex gegeven en omvat naast ecologische aspecten, ook economische, sociale en ruimtelijke aspecten. Duurzaam bouwen is bijgevolg een voortdurende evenwichtsoefening tussen al die deelaspecten en omvat niet enkel het energievraagstuk. Het heeft geen zin een energiezuinige school te bouwen op een afgelegen plek die niet goed ontsloten wordt door openbaar vervoer. Het kan niet de bedoeling zijn een compact en energiezuinig bouwvolume te realiseren als het gebouw ook niet ruimtelijk interessant is en als het aan belevingswaarde ontbreekt.

Rond aspecten van ecologische duurzaamheid bestaat er stilaan een vrij grote eensgezindheid. Zuinig gebruik van ruimte en het hergebruiken en recycleren van gebouwen en materialen liggen voor de hand. Maar bovenal moet alle beschikbare kennis en ervaring rond alternatieve energievoorziening aangesproken worden. Deze kennis moet het mogelijk maken een minimaal en niet-vervuilend energieverbruik te verzoenen met gebruikscomfort. (cfr. kwaliteitskamer)

We concentreren ons vandaag op het energievraagstuk, niet omdat andere aspecten minder belangrijk zijn, maar omdat het een basis know-how vereist die van bij het begin van het ontwerp moet meegenomen worden.

Onze minister van Onderwijs heeft de ambitie om duurzame scholen te bouwen. Hij stelde voor om alle nieuwe schoolgebouwen aan een strengere energienorm te laten voldoen dan de huidige E100-norm die sinds januari van kracht is. De Vlaamse regering keurde op 8 juni het ontwerpdecreet goed dat de meerkost voor het behalen van het E-70 peil bij de bouw van nieuwe scholen subsidieert. Uit een studie van het WTCB blijkt dat het 'economisch optimum' voor energiezuinig bouwen op E70 ligt. Bij die norm is de som van de jaarlijkse afbetaling van de bouwlening en de jaarlijkse energiekost minimaal. Daarnaast reserveert de minister van Onderwijs 9 miljoen euro voor de bouw van een aantal passiefhuisscholen waar het energieverbruik tot een minimum herleid wordt. Deze subsidie moet de meerkost dekken voor de realisatie van die passiefhuis-standaard.

Dit is een heel ambitieus project. In Vlaanderen zijn nog maar weinig publieke gebouwen gerealiseerd die aan de passiefhuis-standaard voldoen. De know-how is wel aanwezig, maar nog niet genoeg bekend. Als Vlaams Bouwmeester wil ik graag een bijdrage leveren in het verder verspreiden van de kennis rond deze thematiek. De architecten in Vlaanderen mogen niet achterop blijven en moeten voldoende ambities koesteren op het vlak van duurzaamheid.

Duurzaam bouwen is al van bij de start een criterium in de Open Oproep procedure van de Vlaams Bouwmeester en komt samen met architecturale en stedenbouwkundige kwaliteit steeds aan bod bij deze selectieprocedure. De aandacht voor duurzaam bouwen in de Open Oproep heeft ook al geleid tot de concrete realisatie van de eerste passiefschool in Vlaanderen. Deze school voor de instelling voor bijzondere jeugdzorg “De Zande” in Beernem wordt later op de middag toegelicht.

We zijn in staat gebouwen te realiseren die weinig of geen energie nodig hebben. Deze kennis moet dan ook in de praktijk gebracht worden. Als we toekomstgericht willen denken, als we met onze gebouwen de tijd willen trotseren, dan moeten we slimme gebouwen ontwerpen. Het concept van ‘smart building’ wordt straks aan de hand van het passief kantoorgebouw voor het Havenbedrijf Gent geïllustreerd. Een gebouw heeft een lange levensduur. Als we vandaag niet op een intelligente manier gaan bouwen, dan is het negatieve effect daarvan voelbaar op lange termijn. Een hedendaags gebouw dat veel energie nodig heeft om het te beheren, is een gebouw met weinig toekomst.

Ook een aantal technische aspecten van het duurzaam bouwen die specifiek gericht zijn op het realiseren van de E70-norm zullen deze middag aan bod komen. Het E70-peil vereist minder extreme ingrepen dan het bereiken van de passiefhuisstandaard maar gaat wel uit van dezelfde uitgangspunten.

Toch is energiezuinig bouwen niet alleen een kwestie van de juiste technieken, maar het vereist bovenal een intelligent concept voor het gebouw. Elk gebouw kan performant gemaakt worden door het voldoende te isoleren, het luchtdicht te maken en het van de nodige technieken te voorzien om een laag energieverbruik te realiseren. Maar dat is niet de uitdaging. De uitdaging is een integraal gebouwconcept te maken, die interessante energiezuinige gebouwen opleveren.

Internationale voorbeelden leren ons dat het energieaspect een generator kan zijn voor vernieuwende architectuur. Het energievraagstuk vormt zo één van de parameters voor het ontwikkelen van nieuwe architecturale concepten. Dietmar Eberle van het Oostenrijkse architectenbureau Baumschlager & Eberle komt op het einde van de middag zijn praktijkervaring op het vlak van energiezuinig bouwen toelichten. Zo wordt aangetoond dat duurzaam bouwen en kwalitatieve architectuur perfect kunnen samengaan.

Ik hoop dan ook dat de verschillende bijdragen van de sprekers, die we voor u uitnodigden deze middag, u kunnen boeien en inspireren.